

بررسی نگاه صهیونیستی به فرهنگ ایثار و شهادت شیعی و نقش آن در ترویج شیعه هراسی

زاهد غفاری هاشجین^۱، زهرا فهیمی^۲

۱. دانشیار علوم سیاسی دانشگاه شاهد

۲. دانشجوی دکتری مطالعات سیاسی انقلاب اسلامی دانشگاه شاهد

fahimi87z@gmail.com

چکیده

این پژوهش با هدف بررسی نگاه صهیونیستی به فرهنگ ایثار و شهادت شیعی و نقش آن در ترویج شیعه هراسی انجام گرفته است. روش به کار رفته در این مقاله، تحلیلی توصیفی است. نتایج به دست آمده نشان می دهد که صهیونیست ها با مشاهده آثار پیروزی انقلاب اسلامی، موفقیت شیعیان در استقرار نظام سیاسی مستقل، مقاومت آن ها در جنگ هشت ساله و پیشرفت های آن ها در زمینه های مختلف، به مطالعه در باره شیعیان و فرهنگ سیاسی آنان پرداخته و فرهنگ ایثار و شهادت را عامل مهمی در پیروزی و موفقیت شیعیان در زمینه های مختلف به ویژه شکل گیری مقاومت اسلامی لبنان می دانند. به همین دلیل مبارزه با فرهنگ سیاسی شیعه از جمله فرهنگ ایثار و شهادت را در رأس برنامه های ضد شیعی خود قرار دادند و به منظور انزوای سیاسی شیعیان و مقابله با نفوذ آنان در سطح منطقه و جهان از تاکتیک شیعه هراسی استفاده کردند.

کلیدواژه ها: فرهنگ سیاسی شیعه، ایثار و شهادت، انقلاب اسلامی، شیعه هراسی، صهیونیسم.

مقدمه

صهیونیست ها که تا پیش از انقلاب اسلامی ایران، با روابط مستحکم خود با رژیم پهلوی به دنبال بهره برداری از ایران بودند، بعد از پیروزی انقلاب اسلامی تمام منافعشان در خطر قرار گرفت و علاوه بر این جمهوری اسلامی ایران صهیونیست ها را دشمن اصلی مسلمانان دانست و از فلسطین حمایت نمود که این موضوع باعث نگرانی صهیونیست ها شد. در نتیجه صهیونیست ها از همان ابتدای پیروزی انقلاب اسلامی با انواع ترفندها سعی نمودند تا با براندازی نظام جمهوری اسلامی ایران دوباره منافع خود را بازیابند.

از آنجا که فرهنگ سیاسی شیعه به ویژه فرهنگ ایثار و شهادت شیعی نقش بسیاری در مقاومت و پایداری نظام اسلامی دارد، صهیونیست ها نیز که این موضوع را دریافته اند، با همه توان خود سعی می کنند تا فرهنگ ایثار و شهادت را در میان مسلمانان از بین ببرند و در این راه از انواع توطئه ها بر ضد شیعه دریغ نمی کنند که یکی از تاکتیک های آن ها در مقابله با شیعیان ترویج شیعه هراسی در میان مسلمانان منطقه و مردم جهان است.

یهودیان از صدر اسلام مهم ترین دشمن مسلمانان به شمار می آمدند. آن ها برای مقابله با فرهنگ ایثار و شهادت شیعی سعی دارند تا با ترویج شیعه هراسی در جهان، شیعیان را گروه های خشونت طلب معرفی کرده و مردم جهان را از آن ها بترسانند، پس لازم است تا با بررسی این موضوع و شناخت نوع نگاه صهیونیست ها به فرهنگ ایثار و شهادت شیعی، علل دشمنی آن ها با تشیع مشخص شود و چون یکی از اقدامات صهیونیست ها برای مقابله با فرهنگ ایثار و شهادت، رواج شیعه هراسی است؛ این موضوع می تواند موجب پیش داوری و ضدیت مردم جهان بر علیه شیعیان شود. خشونت های تکفیری ها بر ضد شیعیان نیز در سال های اخیر یکی از نتایج شیعه هراسی است. در نتیجه با شناخت بیشتر این موضوع بهتر می توانیم به مقابله با توطئه های صهیونیستی پردازیم. به این ترتیب در پژوهش حاضر به دنبال پاسخگویی به این سؤال هستیم که نگاه صهیونیستی به فرهنگ ایثار و شهادت شیعی چگونه است و چه تأثیری در ترویج شیعه هراسی داد؟

چار چوب مفهومی

۱. فرهنگ سیاسی

فرهنگ به معنی علم و دانش، ادب، تعلیم و تربیت است. همچنین به آثار علمی و ادبی یک قوم یا ملت فرهنگ می‌گویند. (عمید، ۱۳۷۸، جلد ۳). بر اساس تعریف دکتر ابوطالبی "فرهنگ مجموعه پیچیده‌ای است که در برگیرنده دانسته‌ها، اعتقادات، هنرها اخلاقیات، قوانین، عادات و هرگونه توانایی دیگری است که به وسیله انسان، بعنوان عضو جامعه کسب شده است." (ابوطالبی، ۱۳۹۷) و "فرهنگ سیاسی مجموعه‌ای است از نظام اعتقادی، ارزش‌ها و نمادهای موجود در یک جامعه که به رفتارهای سیاسی در برابر نظام سیاسی جهت می‌دهد." (همان)

در مشرق زمین توجه به فرهنگ سیاسی در آثار فارابی و خواجه نصیرالدین طوسی مشاهده می‌شود. فارابی در تبیین آرای اهل مدینه فاضله، فرهنگ را ترسیمات ذهنی و خیالی ملت‌ها که در نفوس و عقول آنها منعکس است، معرفی می‌کند. خواجه نصیرالدین طوسی ضمن تشریح لایه‌ها، ویژگی‌های مختلف فرهنگی جوامع سیاسی متفاوت را مبتنی بر روحیات، باورها و الگوهای رفتاری متفاوت قلمداد می‌کند. فرهنگ سیاسی هر جامعه به گونه‌ای بیانگر چگونگی زندگی اجتماعی، رفتار و عناصر سازنده وحدت ملی و نوع تعامل مردمان آن با یکدیگر است. چگونگی تعامل و رفتار این آدم‌ها با یکدیگر متأثر از فرهنگ سیاسی آنان است؛ بنابراین نوع فرهنگ سیاسی در هر جامعه‌ای می‌تواند تأثیر مساعد یا نامساعد، مخرب یا سازنده بر قدرت نرم داشته باشد. (مسعود نیا و دیگران، ۱۳۹۳: ۳۲)

۲. فرهنگ سیاسی شیعه

فرهنگ سیاسی شیعه از دیدگاه دکتر ابوطالبی عبارت است از: "مجموعه‌ای پیوسته از نظام اعتقادی، ارزش‌ها و نمادهای مذهب تشیع که از منابع شیعی به دست می‌آید و مبنای کنش و واکنش‌های شیعیان در برابر نظام‌های سیاسی و حکومت‌ها بوده است." (ابوطالبی، ۱۳۹۷) همچنین ایشان نظام اعتقادی شیعه را شامل اصول و فروع دین اسلام بر اساس مذهب تشیع می‌داند و معتقد است که این نظام اعتقادی، یکی از ارکان مهم فرهنگ سیاسی شیعه است که عناصر آن شدیداً به هم پیوسته و دارای انسجام درونی شدید هستند و از جمله عناصر مهم این نظام اعتقادی، که در رفتار سیاسی شیعیان تأثیر مستقیم داشته‌اند، عبارتند از: ولایت، تولی و تبری، انتظار و مهدویت، استکبارستیزی، معاد، جهاد و شهادت، عدل و عدالت خواهی است." (همان)

علاوه بر موقعیت ژئوپلیتیکی شیعه در منطقه و جهان، آنچه که اهمیت شیعیان را بیشتر از همه برای صهیونیست‌ها مورد توجه قرار می‌دهد، وضعیت ایدئولوژیکی و فرهنگ سیاسی شیعه است. این فرهنگ در میان همه ادیان و مذاهب موقعیتی خاص دارد. در میان شیعیان، سیاست با مذهب یکی شده و هر دو کاملاً به هم مرتبط هستند. فرهنگ سیاسی و ایدئولوژی شیعه، فرهنگی انقلابی است و مفاهیم ارزشمندی مانند عاشورا، ایثار، شهادت، انتظار، ولایت فقیه و غاصبانه بودن حکومت‌های غیر معصوم را دارد که البته این مفاهیم در طول تاریخ به دلیل نامساعد بودن وضعیت شیعیان در جوامع مختلف مورد غفلت واقع شده است؛ اما با آغاز انقلاب اسلامی در ایران، مفاهیم سیاسی شیعه به فعلیت رسیده و شیعیان را وادار به تحرک و عکس‌العمل در برابر دشمنان نموده است.

بیشتر انقلاب‌هایی که در دوران معاصر روی داده‌اند ایدئولوژی خود را از کمونیسم، بورژوازی و لیبرالیسم گرفته‌اند؛ اما مردم ایران، اسلام را به عنوان ایدئولوژی انقلابی برای خود برگزیده‌اند که دلیل آن بیشتر مربوط به فرهنگ سیاسی مردم ایران است و از آن جا که مبانی دینی، به خصوص مبانی مذهب شیعه به عنوان مهم‌ترین منبع برای فرهنگ سیاسی ایرانیان محسوب می‌شود، رفتار سیاسی مردم ایران نیز متأثر از فرهنگ سیاسی شیعه است. بنابراین حرکت انقلابی مردم ایران در بهمن ۵۷ نیز از این فرهنگ نشأت گرفته است. (غفاری هاشجین، ۱۳۹۰: ۹۱)

وجود امام خمینی(ره) به دو صورت باعث غالب شدن گفتمان انقلابیگری و باعث تحول در نگرش سیاسی شیعه شد. امام خمینی(ره) با احیای مفاهیم فرهنگ سیاسی شیعه، مانند، شهادت، انتظار، امر به معروف و نهی از منکر به زدودن زنگار انزواطلبی و تسلیم طلبی از مفاهیم سیاسی شیعه پرداخت و ذهنیت انقلابی و زمینه فکری را آماده نمود و از سوی دیگر امام با توجه به برخورداری از پایگاه مردمی و موقعیت مرجعیت دینی، موجب فراگیر شدن و مشروعیت برداشت های جدید ارائه شده در ایران شد. حضور فعال مردم ایران در پیروزی انقلاب اسلامی ایران ناشی از ایمان و اعتقاد مردم به دین اسلام و مذهب تشیع و همچنین تحت تأثیر گسترش تفسیرهای انقلابی از مکتب شیعه بود. به این ترتیب ترکیب سه ضلع مردم، رهبری و مکتب در شرایطی که جامعه نامساعد بود، به پیروزی انقلاب اسلامی ایران منجر شد. (اشرفی، ۱۳۹۳: ۱۲۲)

۳. فرهنگ ایثار و شهادت

بر اساس تعریف فرهنگ عمید ایثار به معنای بذل کردن، دیگری را بر خود برتری دادن و سود او را بر سود خود مقدم داشتن و یا قوت لازم و مایحتاج خود را به دیگری بخشیدن است. (عمید، ۱۳۷۸. ج. ۱) و شهادت یعنی گواهی دادن به یگانگی خداوند و کشته شدن در راه خدا (همان، ج. ۲) و شهید یعنی، شاهد، گواه، یکی از نام های خداوند و آنکه چیزی از علم وی پنهان و پوشیده نیست. (همان)

فرهنگ ایثار و شهادت به عنوان بخشی مهم و تأثیرگذار از فرهنگ سیاسی شیعه در راستای مقاومت و پایداری در مقابل تهدیدها و عاملی برای حفظ ارزش های جامعه است. انقلاب اسلامی ایران مهم ترین حادثه در طول تاریخ شیعه در دوران معاصر بود که با پشتوانه فرهنگ سیاسی شیعه و با به کارگیری گفتمان ایثار و شهادت به پیروزی رسید. در فرهنگ انقلاب اسلامی ایران مسیر جدیدی برای مبارزه مطرح شد که فرد انقلابی برای رسیدن به اهداف و آرمان های انقلاب اسلامی با فدا کردن جان خود به الگوی پایداری و مقاومت تبدیل می شود. الگوهای ایثار و شهادت به عنوان چالش اصلی مخالفان انقلاب اسلامی و نظریه پردازان غربی و صهیونیستی است که تلاش می کنند تا با تاکتیک های مختلف، مانع پویایی این فرهنگ در میان شیعیان باشند؛ اما بر خلاف انتظار آن ها فرهنگ ایثار و شهادت به عنوان مهم ترین مؤلفه پیروزی و استمرار انقلاب اسلامی ایران، همواره مسیری راهگشا و عامل پیروزی برای انقلابیون و محور مقاومت بوده است.

بر مبنای نظر دورکیم، یکی از مواردی که در آن شور و احساس درونی به اوج خود می رسد و امکان جامعه پذیر شدن افراد، بر مبنای رویکردهایی است که اساس غلیان جمعی بر مبنای آن شکل می گیرد. این وضعیت مانند مولکول های آب است که در حال گرم شدن است و این مولکول ها گرما و حرارت را به هم منتقل می کنند. شهادت و ایثار دو محور بنیادین در فرهنگ اسلامی و به ویژه فرهنگ سیاسی شیعه است که باعث بقای دین اسلام و نظام اسلامی می شود و بر اساس آن اسلام پابرجا ایستاده و در برابر انواع ناملايمات و طوفان ها مقاومت می کند. بر مبنای نظر شهید مطهری، برای اینکه فرهنگ ایثار و شهادت در جامعه اسلامی شکل بگیرد به مؤلفه هایی نیاز است که برخی از این مؤلفه ها شامل: خدامحوری، مردم داری و عمل صالح است. (غفاری هسجین و همکاران، ۱۳۹۶: ۸۲). فرهنگ ایثار و شهادت از مهم ترین ویژگی های مکتب تشیع و بخشی مهم از ویژگی های نظام اسلامی است و با وجود این فرهنگ است که حقیقت اسلام تا به حال زنده مانده است. از ابتدای ظهور اسلام، تاریخ تشیع شاهد شهادت طلبی و ایثارگری پیامبر اسلام و اصحاب ایشان، امامان شیعه و یاران آن ها و پیروانشان در طول تاریخ تشیع بوده است. فرهنگ ایثار و شهادت، منشأ آگاهی، جوانمردی، شجاعت، بیداری، شور و نشاط مردم بوده است و جامعه را به جنبش و حرکت سوق داده و جامعه بشری را متحول نموده است. (علیپور، ۱۳۸۴: ۱۳۱) فرهنگ شهادت طلبی بیشتر مدیون فرهنگ عاشورا است. علاوه بر این در وصیت نامه شهید، تبعیت از مکتب عاشورا، تمسک به قرآن، تبعیت از رهبری و ولایت فقیه تأکید شده و در سیره عملی آن ها نیز دیده می شود. به ویژه شهادتی که خود راهشان را برگزیدند. (رحیمیان، ۱۳۸۴: ۲۶)

برای شکل گیری فرهنگ ایثار و شهادت در یک جامعه، به شاخص ها و مؤلفه هایی نیاز است که بر مبنای فرهنگ سیاسی شیعه و ارزش های اسلامی باشد. سه مبنای در اسلام برای این ارزش ها در نظر گرفته شده است که شامل توحید، عدل و معاد است. یعنی فرد با اعتقادی که به خداوند دارد و وعده های الهی را باور دارد و با اعتقادی که به معاد و مقام شهید دارد خود را مقید می کند که این فریضه را عملی کند. با عملی شدن این فریضه در جامعه، فرهنگی ناب با عنوان فرهنگ ایثار و شهادت در جامعه شکل می گیرد. (قربانی، ۱۳۹۴: ۳۴) اهمیت فرهنگ شهادت طلبی از آنجا مشخص می شود که در طی جنگ های قرون اخیر در

ایران، بخش هایی از خاک ایران با سرافکندگی از ایران جدا شده است؛ اما در طول جنگ هشت ساله، به دلیل غیرت و شور دینی، زنده شدن روحیه ایثار و شهادت در میان مردم این سرزمین، وجبی از خاک کشور در دست دشمن باقی نماند و دشمن مأیوسانه مجبور به عقب نشینی از خاک ایران شد. در این جا است که اهمیت شهادت و عظمت خون شهیدان آشکار می شود، مانند این که با خون خود پیرامون این سرزمین سدی ایجاد کرده اند و وطن را حفظ کرده اند. (احمدی، ۱۳۸۴: ۱۱۵)

۴. قدرت نرم

مفهوم قدرت نرم را اولین بار در سال ۱۹۹۰ جوزف نای، پژوهشگر و استاد دانشگاه هاروارد مطرح کرد. جوزف نای واژه "قدرت نرم" را این گونه تعریف می کند: "قدرت نرم عبارت است از توانایی کسب مطلوب از طریق جاذبه، نه از طریق اجبار یا تطمیع" (نای، ۱۳۸۹: ۲۴). نای منابع ایجاد قدرت نرم را به سه دسته تقسیم می کند که شامل فرهنگ هر کشور، ارزش های سیاسی و سیاست خارجی است. (همان، ۵۱). جوزف نای قدرت نرم را توانایی جذب و اثرگذاری بر افراد به منظور رسیدن به پیامد مطلوب می داند. اما او برای عملی شدن این قدرت روش گمراه سازی و فریبکاری را مطرح می کند که از نظر او روشی جهانی است و علاوه بر روابط دولت ها در سطح بین الملل در روابط میان انسان ها نیز جریان دارد. (نای، ۱۳۸۹). جوزف نای توصیه می کند که برای مقابله با چالش های جدید، قدرت نرم را با استراتژی جدیدی به کار ببریم؛ یعنی قدرت سخت و نرم را با یکدیگر استفاده کنیم. او همچنین به نقش رسانه ها و شیوه گزارش دهی آن ها برای تأثیرگذاری بر ذهنیت افکار عمومی تأکید می کند (همان).

واژه قدرت نرم بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ایران بیشتر از گذشته مورد استفاده قرار گرفت. در واقع انقلاب ایران، بر خلاف سایر انقلاب ها، بدون خشونت و یا وابستگی به شرق و غرب و بر اساس آموزه های دین اسلام صورت گرفت. رهبری انقلاب ایران برعهده شخصیتی بود که علاوه بر خودساختگی، دارای تدبیر، آگاهی به زمان، شجاعت، اعتماد به نفس، مدیر و مدبر و اعتقاد به مردم بود که همه این ها بستر ساز تولید قدرت نرم در انقلاب اسلامی ایران بود. انقلاب ایران الگویی از قدرت نرم را در جهان معرفی نمود؛ اما غرب و صهیونیسم با الگوبرداری از انقلاب ایران و با شیوه مهندسی معکوس، با ایجاد مراکز و مؤسسات تحقیقاتی، به طراحی شیوه های استفاده از قدرت و جنگ نرم بر علیه مخالفان خود و از جمله جمهوری اسلامی ایران پرداختند. از جمله این مؤسسات می توان به مؤسسه "آلبرت انیشتین" که "جین شارپ" مدیریت آن را بر عهده دارد و مؤسسه "جوج سوروس" اشاره کرد که با طراحی شیوه های جنگ نرم اقدامات وسیعی بر علیه مخالفان خود انجام داده اند.

فرهنگ سیاسی شیعه به عنوان فرهنگی جامع و پویا، مهم ترین منابع تولید قدرت را در عناصر خود دارد. کارکرد فرهنگ سیاسی شیعه، مشروعیت دهی به نظام ولایت فقیه و اثرگذاری بر میزان مشارکت مردم است و در سنجش میزان مشروعیت سیاسی مؤثر است. اگر بالا رفتن میزان مشروعیت سیاسی در یک نظام سیاسی زیاد باشد، میزان قدرت نرم در آن نظام سیاسی افزایش می یابد. با توجه به این که امروزه فرهنگ را زیربنای تحولات اجتماعی و سیاسی می دانند، پس اگر فرهنگ سیاسی در یک کشور دارای جذابیت، گیرایی و پویایی باشد و باعث جذب سایر کشورها شود و آن کشور می تواند فرهنگ خود را منبعی برای تولید قدرت نرم قرار دهد. (مسعود نیا و دیگران، ۱۳۹۲: ۴۸)

۵. صهیونیسم

از نظر لغوی، صهیون نام کوهی است در جنوب غرب بیت المقدس (اورشلیم) که مسجد الاقصی و قبه صخره در آنجا است و این نام گاهی به خود اورشلیم هم اطلاق می شود. (عمید، ۱۳۷۸. ج ۲). و صهیونیسم نهضت گروهی از یهودیان است که در قرن ۱۹ میلادی آغاز گردید و هدف آن تأسیس حکومت یهود در فلسطین بود. (همان) از نظر سیاسی صهیونیسم جریانی است که در اواخر قرن نوزدهم، در کنگره ای در بازل سوییس و توسط تئودور هرتزل مطرح شد و مورد حمایت انگلستان و سپس سایر کشورهای غربی قرار گرفت. این گروه که طرفدار نژادپرستی و سلطه گری در جهان هستند، با حمایت انگلستان، مسلمانان فلسطین را از سرزمین خود آواره نموده و بر خاک آن ها مسلط شدند.

بر اساس پروتکل های دانشوران صهیون، به روشنی مشاهده می شود که بنیاد صهیونیسم در تقابل با مسلمانان و دین اسلام است و این موضوع ریشه در اطلاع یهودیان از قابلیت جهانی شدن دین اسلام دارد. سران یهود که خود را قوم برتر در جهان می دانند، مدت ها قبل از ولادت پیامبر اسلام (ص) خود را آماده کرده بودند تا با ایشان مقابله کنند. به طوری که وقتی راهب مسیحی در مسیر شام، پیامبر اسلام (ص) را در سنین کودکی شناخت، به اطرافیان ایشان سفارش کرد تا او را به یهودیان نشان ندهند. در آیات قرآن کریم، از یهود به عنوان سرسخت ترین دشمن مسلمانان یاد شده است و خداوند در آیات متعددی به مسلمانان سفارش می کند که از برقراری پیمان دوستی و اتحاد با یهودیان خودداری کنند. (یاسری، ۱۳۸۸: ۱۷۷)

جمهوری اسلامی ایران، نظامی است که بر مبنای اعتقادات شیعی شکل گرفته است که این اعتقادات جوهری غیر نژادی، امت محور و انسانی دارد و در اصول قانون اساسی ایران به این موضوع تأکید شده است. حفظ ارزش های والای انسانی، حفظ کرامت و آزادی همراه با مسئولیت در مقابل خداوند و نفی امتیازات نژادی و قومی، به صراحت نشان دهنده ماهیت ضد نژادپرستی و ماهیت انسانی جمهوری اسلامی است. به این ترتیب هر نوع اقدام نژادپرستانه و یا سلطه طلبانه با ماهیت آن در تقابل و تضاد است و رژیم صهیونیستی که ماهیتی نژادپرستانه دارد و همچنین به دلیل اشغال سرزمین فلسطین، جمهوری اسلامی ایران نمی تواند موجودیت آن را به رسمیت بشناسد. (یاسری، ۱۳۸۸: ۱۸۱)

۶. شیعه هراسی

در لغتنامه عمید، هراس به معنای ترس، بیم و خوف است (عمید، ۱۳۶۱: ۱۲۴۶). شیعه هراسی اصطلاحی است که بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ایران در منطقه و جهان رواج پیدا کرد. معنای اصطلاحی آن یعنی ایجاد خوف و هراس از شیعیان توسط صهیونیست ها در میان مسلمانان و همچنین سایر کشورهای جهان به منظور ایجاد تفرقه میان مسلمانان شیعه و سنی و انزوای شیعیان در جهان و ممانعت از انتشار عقاید آن ها، جلوگیری از صدور انقلاب و بازتاب آن در سطح جهان است. مترادف با شیعه هراسی، اصطلاح ایران هراسی است که همزمان با شیعه هراسی رواج یافته است و چون بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ایران، همه منافع صهیونیسم در خطر قرار گرفت و از سویی ایران توانست در طول سال های بعد از انقلاب، استقلال خود را حفظ نماید و در زمینه های مختلف علمی، هسته ای و نظامی دستاوردهای قابل توجهی را کسب کند؛ صهیونیست ها نتوانستند چنین موقعیتی را برای ایران تحمل کنند و با انواع ترسند ها و توطئه ها سعی نمودند تا شیعه هراسی و ایران هراسی را در منطقه و جهان ترویج دهند. کشورهای عربی نیز که نگران بازتاب انقلاب اسلامی و قیام شهروندان شیعه در کشورهای خود بودند، با صهیونیست ها همراهی نمودند.

شیعه هراسی در حوزه جنگ نرم و یکی از تاکتیک های روانی صهیونیست ها بر ضد شیعیان است. رژیم صهیونیستی که سرسخت ترین دشمن مسلمانان به شمار می آید، بعد از پیروزی انقلاب اسلامی - که بر مبنای فرهنگ سیاسی شیعی ایجاد شده بود- به تحقیق درباره این فرهنگ پرداخت و چون به این نتیجه رسید که فرهنگ سیاسی شیعه به عنوان یک ایدئولوژی انقلابی و منحصر به فرد استعداد لازم برای تغییرات بزرگ در جهان را دارد، به مبارزه با این ایدئولوژی پرداخت. آن ها که در روشهای سخت افزاری به نتیجه نرسیده بودند، به روش های نرم روی آوردند و از انواع شیوه های روانی استفاده نمودند که یکی از این روش ها تاکتیک شیعه هراسی و ایران هراسی است.

بعد از ناکامی صهیونیست ها در تحقق هدف های خود در لبنان از طریق جنگ، سعی نمودند با بزرگ جلوه دادن خطر ایران در منطقه، اتحاد جدیدی را در منطقه راه اندازی کنند و قطب جدیدی از قدرت را برای مقابله با شیعیان و بیداری اسلامی مسلمانان با محوریت ایران ایجاد کنند. (پورقیومی، ۱۳۸۷: ۲۴۳-۲۴۴). صهیونیست ها با القای ایران هراسی و شیعه هراسی در منطقه و جهان سعی نمودند تا شیعه را تهدیدی بزرگ برای دول عربی معرفی کنند و این موضوع را به اعراب القاء نمودند که، شیعیان با محوریت ایران می توانند به قدرتی منطقه ای تبدیل شوند و خطر عمده ای برای دول عربی باشند.

نگاه صهیونیستی به فرهنگ سیاسی شیعه

با پیروزی انقلاب اسلامی ایران و مطرح شدن اسلام سیاسی موج بیداری اسلامی در جهان اسلام شکل گرفت و پیام ظلم ستیزی و عدالت در میان مسلمانان و حتی در میان کشورهای غیراسلامی و به ویژه در میان ملت های تحت ستم، ایران را به الگویی برای مبارزه با استکبار و استبداد تبدیل نمود. انقلاب اسلامی با تأکید بر نقش مردم، در همه نقاط جهان از حقوق مظلومان دفاع نمود و اقدامات فریبکارانه و ضد بشری غرب را زیر سؤال برد و با مطرح نمودن مردم سالاری دینی و سایر مؤلفه های فرهنگ تشیع، هراس دشمنان اسلام را برانگیخت. انقلاب اسلامی ایران فرهنگ سیاسی شیعه را به فعلیت درآورد و با وقوع این انقلاب اندیشه سیاسی شیعه وارد عصر تازه ای شد. اندیشه شیعه که تا قبل از انقلاب اسلامی، حکومتی مستقل بر مبنای فرهنگ سیاسی شیعه را تجربه نکرده بود و سایر حکومت های عصر خود را غیر مشروع می دانست، بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ایران برای اولین بار حکومتی متفاوت و با ساختارهای شیعی را تجربه کرد. (کلاته، ۱۳۸۸: ۱۵۵)

مطرح شدن مؤلفه های سیاسی شیعه شامل، مهدویت، انتظار، ولایت فقیه، ایثار و شهادت، قیام عاشورا و الگو بودن این قیام برای مبارزان شیعه، منجر به شگفتی و نگرانی دشمنان شیعه شد و آن ها کنفرانس های متعددی را به منظور هم اندیشی درباره شیعه و شناخت بیشتر ویژگی های آن برگزار نمودند و در پایان همه این همایش ها مؤلفه های سیاسی شیعه در کنار پیشرفت های انقلاب اسلامی ایران ناشی از این مؤلفه ها، به عنوان موضوع اصلی نگرانی صهیونیست ها و خطری جدی برای آنان مطرح شده و تلاش نمودند تا جایگزین هایی را برای آن مطرح نمایند.

دین اسلام استعداد لازم جهانی شدن را دارد و این وعده را به پیروان خود داده است. دین اسلام بر خلاف سایر ادیان، دینی جهانی است و پیامبر آن محمد بن عبدالله (ص)، پیامبر همه جهانیان است، نه پیامبر یک قوم یا منطقه خاص. دین اسلام فقط ادعای جهانی شدن را ندارد؛ بلکه شرایط و قواعد تحقق نظام جهانی، همچون مهدویت در مذهب تشیع از پیش طراحی شده است. (مظفری، ۱۳۸۶: ۲۱۷). در میان ادیان ابراهیمی، دین اسلام بنا به ماهیت جامع و فراگیر و با عنایت به ویژگی های بشری و انسانی که دارد و عمدتاً انسان را صرف نظر از تعلقات خونی، زبانی و سرزمینی مورد خطاب قرار می دهد از توانمندی برتری برای جهانی شدن برخوردار می باشد (سجادی، ۱۳۸۳: ۱۱۱) در واقع نگرانی اصلی رژیم صهیونیستی از اسلام، وجود اسلام سیاسی است که مربوط به شیعیان می شود. زیرا اسلام غیر سیاسی که فقط به اجرای ظواهر شریعت اکتفا می کند، هیچ گونه خطری برای آنان ندارد؛ اما اسلامی که دارای فرهنگ سیاسی است و با استفاده از مؤلفه های سیاسی خود در برابر نفوذ فرهنگ بیگانه مقاومت می کند و مانعی بر سر راه زیاده خواهی های رژیم صهیونیستی است، همواره موجب نگرانی صهیونیست ها است.

از جمله مؤلفه های موجود در فرهنگ سیاسی شیعه، نظریه ولایت فقیه است که از موارد بسیار حساس برای صهیونیست ها است و آن ها تلاش می کنند تا به منظور مقابله با تشیع این نظریه را تضعیف نموده و به ایجاد شبهات درباره آن پردازند. در واقع دشمنان شیعه به این موضوع پی برده اند که وجود ولایت فقیه باعث ماندگاری نظام اسلامی ایران شده و با حسن تدبیر ولی فقیه، ایرانیان و حتی شیعیان سایر نقاط جهان توانسته اند به موفقیت ها و پیروزی های مهمی دست پیدا کنند. انتظار و مهدویت مؤلفه دیگر مربوط به فرهنگ سیاسی شیعه است که اذهان صهیونیست ها را به خود مشغول نموده است. صهیونیست ها با مطالعات و بررسی های متعدد در کتاب های آسمانی و روایات اسلامی متوجه شده اند که مفهوم انتظار و مهدویت ظرفیت به حرکت انداختن مسلمانان و ایجاد انقلاب را در خود دارد. یکی دیگر از مسائلی که به فرهنگ سیاسی شیعه مربوط می شود، موضوع صدور انقلاب است که تهدید منافع و امنیت غرب و همچنین ترس و نگرانی رژیم صهیونیستی را برانگیخته است. انقلاب اسلامی ایران با ترویج فرهنگ سیاسی و ایدئولوژی انقلابی خود در میان کشورهای منطقه، با وارد شدن به حوزه منافع غرب و رژیم صهیونیستی در منطقه غرب آسیا، مانع تداوم نظم دلخواه غرب و صهیونیسم در مناطق تحت نفوذشان شده است. (فاضلی نیا، ۱۳۸۶: ۱۸۶) در واقع فرهنگ سیاسی شیعه در تضاد کامل با فرهنگ سیاسی صهیونیست ها است و مذهب تشیع تنها ایدئولوژی و فرهنگی است که توان مقابله با اندیشه های نژادپرستانه و مادی گرایانه صهیونیسم را دارد. انقلاب اسلامی با مطرح نمودن فرهنگ سیاسی شیعه به عنوان الگویی پایدار، بازتاب های بسیاری در جهان و به ویژه در میان مسلمانان داشت و باعث آگاهی مردم و بیداری اسلامی در جوامع مسلمان شد. گراهام فولر، از اندیشمندان غربی است که در نوشته های خود به این موضوع تأکید دارد و می گوید: «ایران پس از خاتمه جنگ با عراق، از انقلاب اسلامی در سراسر خلیج فارس کمتر صحبت کرده است. با این همه گسترش انقلاب اسلامی جزء این ایدئولوژی است و به آسانی نمی توان آن را متوقف کرد» (فولر، ۱۳۷۳: ۱۰۶).

نگاه صهیونیستی به فرهنگ ایثار و شهادت

شورانگیزترین و عمیق ترین حرکت انقلابی معاصر، نهضت اسلامی ایران است که متأثر از گفتمان ایثار و شهادت پدید آمد. امام خمینی، بنیانگذار این انقلاب، قیام خود را در عاشورای سال ۴۲ آغاز کرد و قیام ۱۵ خرداد نتیجه سخنرانی در محرم و از آثار قیام عاشورا بود. انقلاب اسلامی، اسلام را بعد از چهارده قرن ضعف و انحطاط احیا نمود. (غفاری هشجین، ۱۳۹۰: ۹۴) و با مطرح نمودن مؤلفه های فرهنگ سیاسی شیعه، مسلمانان را از حالت رکود و بی تفاوتی خارج کرد، که این موضوع باعث قیام شیعیان و سایر مسلمانان در کشورهای اسلامی گردید. قیام های شیعیان ویژگی هایی دارد که از سایر قیام ها و جنبش ها متمایز است. از جمله این ویژگی ها، قیام هدفمند با سازمان دهی تشکیلاتی و رهبری و الهام گیری از واقعه عاشورا و با اعتقاد به مفهوم ایثار و شهادت است. وجود مرجعیت و رهبری علاوه بر ایجاد اتحاد میان شیعیان موجب سازماندهی بهتر و منسجم تر شیعیان در قیام ها و مبارزاتشان است. از سوی دیگر مفهوم ایثار و شهادت و الگوگیری از قیام امام حسین (ع) و واقعه عاشورا در دوران تاریخی بعد از این واقعه، محرک و راهنمایی برای شیعیان در جهت مقابله با ظالمان و زورگویان و عدم پذیرش ذلت و سازش با دشمنان بوده است.

شیعیان دارای مفاهیم عمیق فرهنگی هستند که در همه زمان ها به هدایت جمعیت های شیعه پرداخته و یکی از عوامل مهم در پیروزی انقلاب اسلامی ایران محسوب می شود که در این زمینه سلیمان دمیرسی به نقش تعیین کننده مفاهیم شیعه در پیروزی انقلاب اسلامی ایران اشاره می کند و می گوید: "اسلام شیعه یک نقش قاطع در این رویداد تاریخی ایفا کرد. با استفاده از روزهای عزاداری مربوط به عاشورا، اسطوره امام حسین (کربلا) و مراسم های مربوط به این باورهای بنیادی شیعه، آیت الله خمینی قادر بود با فراهم ساختن یک کانال ارتباطی مؤثر بین معترضان و رهبران انقلاب ایران، اعتراضات مردم ایران را به بحران های انقلابی انتقال دهد. در همان زمان [امام] خمینی قادر بود یک مکانیسم برای بسیج سیاسی توده ها بر علیه رژیم شاه فراهم کند" (Demirci, 2013: 47). یکی دیگر از نویسندگان غربی می گوید: "حرکت دسته جمعی عاشورا، به طور ویژه، یک الگو برای بیان عمومی اتحاد جمعی و احساس اخلاقی ساخت، که در انقلاب قابل توجه بود و درک مشترک در میان همه انواع باورهای شیعه درباره امامان را تقویت کرد" (Axworthy, 2016: 24).

یکی از شیوه های مبارزه فلسطینی ها بر ضد رژیم صهیونیستی، عملیات شهادت طلبانه است که تاکنون شهدای زیادی داشته است. این نوع مبارزه هزینه های بسیاری برای صهیونیست ها داشته است و باعث از بین رفتن بخشی از تجهیزات نظامی و افراد شاخص در ارتش صهیونیستی شده است. تأثیر و کارایی این گونه عملیات ها نسبت به شیوه های دیگر مقاومت بیشتر بوده و باعث ایجاد رعب و وحشت در میان صهیونیست ها شده است. به این ترتیب یکی از عوامل بیداری اسلامی و وقوع جنبش های اسلامی که باعث نگرانی صهیونیست ها شده است، فرهنگ ایثار و شهادت است که با الهام از واقعه عاشورا و قیام امام حسین (ع) صورت می گیرد و صهیونیست ها که از ویژگی های منحصر به فرد فرهنگ سیاسی شیعه آگاهی دارند، بیشترین نگرانی را از این فرهنگ و به ویژه مفهوم ایثار و شهادت دارند.

تأثیر نگاه صهیونیستی به فرهنگ ایثار و شهادت در ترویج شیعه هراسی

احیای هویت اسلامی و فعلیت مفاهیم فرهنگ سیاسی شیعه از مهم ترین دستاوردهای پیروزی انقلاب اسلامی ایران است. قبل از پیروزی انقلاب اسلامی، چون که شیعیان در کشورهای اسلامی در اقلیت بودند، توان مقابله با ظلم و ستمی که بر علیه آن ها صورت می گرفت، نداشتند و از این که بتوانند تحولی را به نفع شیعیان ایجاد کنند، ناامید بودند؛ اما انقلاب اسلامی ایران فرهنگ سیاسی شیعه را - که به فراموشی سپرده شده بود - احیا کرد و روحیه ایثار و شهادت طلبی را در آن ها زنده نمود. با دریافت پیام انقلاب اسلامی، شیعیان در بیشتر کشورهای اسلامی به پاخواستند و خواستار حقوق از دست رفته خود شدند. اگر چه قیام شیعیان در آن مقاطع زمانی سرکوب شد؛ اما زمینه ای را برای ایجاد روحیه مقاومت و امید به آینده در میان آن ها فراهم نمود و امروزه بعد از گذشت چهار دهه از انقلاب اسلامی، علاوه بر این که در لبنان و عراق تشکیلات منسجم از شیعیان به منظور مقابله با دشمنان اسلام ایجاد شده، در سایر کشورها نیز شیعیان با جدیت بیشتری به

دنبال کسب هویت و حقوق خود هستند که همه این تحولات به برکت فرهنگ ایثار و شهادت ایجاد شده است. صهیونیست ها نیز که از این موضوع به خوبی آگاهی دارند، سعی دارند که این فرهنگ را در میان شیعیان از بین ببرند و چون موفقیتی کسب نمی کنند از تاکتیک شیعه هراسی استفاده می کنند.

صهیونیست ها که بر اکثر رسانه های دنیا تسلط دارند، تاکتیک های گوناگون رسانه ای را بر ضد شیعیان اعمال می کنند و چون در حوزه جنگ نرم روش های بیشتری برای مواجهه با هدف وجود دارد، رژیم صهیونیستی از این روش ها به منظور مقابله با فرهنگ سیاسی شیعه، به ویژه فرهنگ ایثار و شهادت استفاده می کند، اگر چه صهیونیست ها در سطح خرد موفقیت هایی را به دست آورده اند؛ ولی چون در سطح کلان، نابودی مؤلفه های فرهنگ شیعه را هدف قرار داده اند، نتوانسته اند موفقیت چندانی را کسب کنند. مفاهیمی مانند، مهدویت، ولایت فقیه، عاشورا و فرهنگ ایثار و شهادت از مفاهیمی است که همواره مورد هجوم تبلیغاتی صهیونیست ها بوده است که در این زمینه نتوانسته اند موفقیت زیادی کسب کنند؛ به همین دلیل برای تکمیل پروژه روانی خود بر ضد شیعیان از تاکتیک های دیگری خارج از محیط جغرافیایی شیعیان استفاده می کنند که این تاکتیک ها شامل، اسلام هراسی، ایران هراسی و شیعه هراسی است و در هر سه مورد هدف واحدی را دنبال می کنند و آن هدف به انزوا کشاندن شیعیان و جلوگیری از نفوذ فرهنگ شیعه در سایر نقاط جهان است.

فرهنگ ایثار و شهادت طلبی مهم ترین عامل مقاومت و پیروزی شیعیان در برابر دشمنانشان است. برای نمونه در لبنان در سال ۱۹۸۲ رژیم صهیونیستی تهاجم بسیار گسترده ای را به لبنان آغاز نمود و به آسانی و با سرعت توانست تا بیروت پیشروی کند. در این میان فقط گروه های کوچکی از شیعیان جنوب لبنان که خود را از پیروان امام خمینی می دانستند در مقابل آن ها مقاومت نمودند. این مقاومت باعث شد تا نهضتی ضد اسرائیلی در این منطقه ایجاد شود که پس از گذشت دو دهه تبدیل به جریانی سازمان یافته در صحنه سیاسی لبنان شد. (صفا تاج، ۱۳۸۷: ۴۳ و ۴۲)

این جریان با عنوان حزب الله، توانستند با تکیه بر فرهنگ سیاسی تشیع، به ویژه با اعتقاد به فرهنگ ایثار و شهادت، در برابر زورگویی های اسرائیل مقاومت نموده و باعث ایجاد ترس و وحشت در میان صهیونیست ها شود و این در حالی است که مهم ترین سلاح حزب الله شهادت طلبی و اعتقاد به فرهنگ ایثار و شهادت است. به این ترتیب صهیونیست ها دریافته اند که تا زمانی که فرهنگ ایثار و شهادت طلبی در میان شیعیان وجود دارد، نمی تواند با آنان مقابله کنند. در واقع وجود فرهنگ ایثار و شهادت به عنوان یک عامل بازدارنده در میام شیعیان عمل می کند.

نتیجه گیری

این مقاله در پی پاسخ به این سؤال بود که صهیونیست ها چه نوع نگاهی به فرهنگ ایثار و شهادت دارند و این نگاه چه تأثیری در ترویج شیعه هراسی دارد؟ از آن جا که ایثار و شهادت زیرمجموعه فرهنگ سیاسی شیعه است در ابتدا به تعریف و توضیح فرهنگ سیاسی شیعه و فرهنگ ایثار و شهادت پرداخته شد و چون فرهنگ ایثار و شهادت از مؤلفه های قدرت نرم شیعیان محسوب می شود و از عوامل اصلی نگرانی و هراس صهیونیست ها از شیعیان و عاملی برای رواج شیعه هراسی محسوب می شود، مفهوم قدرت نرم و شیعه هراسی توضیح داده شد و در ادامه به بررسی نگاه صهیونیست ها به فرهنگ سیاسی شیعه و فرهنگ ایثار و شهادت و ارتباط آن با شیعه هراسی پرداخته شد.

نتایج حاصل از این بررسی نشان می دهد که فرهنگ ایثار و شهادت به عنوان یکی از مؤلفه های قدرت نرم تشیع و از عوامل پویایی و تحرک شیعیان محسوب می شود و در طول تاریخ تشیع، این فرهنگ موجب کسب هویت و عزت برای شیعیان و از عوامل حفظ ارزش ها در جامعه بوده است. همچنین فرهنگ ایثار و شهادت به عنوان عاملی بازدارنده در برابر دشمنان اسلام است. صهیونیست ها با مطالعات و تحقیقات خود به این موضوع پی برده اند و می دانند که فرهنگ ایثار و شهادت یکی از عوامل مهم پیروزی انقلاب اسلامی ایران و استمرار و پویایی این انقلاب و عاملی برای مقاومت و پیروزی حزب الله لبنان و سایر شیعیان جهان است و می تواند موجودیت آن ها را به خطر اندازد؛ اما آن ها می دانند که راه نفوذی در این فرهنگ ندارند؛ به همین دلیل از سایر تاکتیک ها و روش ها به منظور مقابله با شیعیان استفاده می کنند که یکی از این موارد تاکتیک شیعه هراسی است که به منظور انزوای سیاسی شیعیان و جلوگیری از نفوذ آن ها در سطح جهان انجام می گیرد.

منابع

- ابوطالبی، مهدی (۱۳۹۷). **نقش فرهنگ سیاسی شیعه در نهضت های معاصر ایران**. تهران: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره).
- احمدی، فریبا (۱۳۸۴). "چگونگی اجرای یادواره ها جشنواره ها و برنامه های تکریم". **در مجموعه مقالات هم اندیشی فرهنگ ایثار و شهادت**. تهران: نقش گستران بهار.
- اشرفی، اکبر (۱۳۹۳). سه ضلع انقلاب اسلامی ایران. **فصلنامه مطالعات سیاسی**. سال ۷. شماره ۲۵، پاییز ۱۳۹۳. صص ۱۲۴-۱۰۹.
- پورقیومی، ایوب (۱۳۸۷). **تأثیر جنگ ۳۳ روزه لبنان بر سیاست خاورمیانه ای نوحه محافظه کاران آمریکا**. قم: اعتدال.
- رحیمیان، محمد حسن (۱۳۸۴). "نهضتی فراگیر و همگانی". **در مجموعه مقالات هم اندیشی فرهنگ ایثار و شهادت**. تهران: نقش گستران بهار.
- سجادی، سید عبدالقیوم (۱۳۸۳). **درآمدی بر اسلام و جهانی شدن**. چاپ اول. قم: موسسه بوستان کتاب.
- صفاتاج، مجید (۱۳۸۷). **تحولات خاورمیانه پس از انقلاب اسلامی**. تهران: صفیر اردها.
- علیپور، سید خلیل (۱۳۸۴). "جایگاه فرهنگ ایثار و شهادت در اسلام و دیدگاه امام خمینی (ره)". **در مجموعه مقالات هم اندیشی فرهنگ ایثار و شهادت**. تهران: نقش گستران بهار.
- عمید، حسن (۱۳۷۸). **فرهنگ عمید**. جلد اول. تهران: انتشارات امیر کبیر.
- عمید، حسن (۱۳۶۱). **فرهنگ فارسی عمید**. تهران: انتشارات امیر کبیر.
- غفاری هاشجین، زاهد و افضلیان سلامی، موسی (۱۳۹۰). **گفتمان ایثار و شهادت در انقلاب اسلامی**. تهران: دانشگاه شاهد.
- غفاری هاشجین، زاهد؛ قربانی، سعید؛ رحیمیان، محمد (۱۳۹۶). "بررسی مؤلفه های فرهنگ ایثار و شهادت در اندیشه شهید مطهری". **پژوهش های اجتماعی اسلام**. شماره ۱ (پیاپی ۱۱۲)، بهار ۱۳۹۶.
- فاضلی نیا، نفیسه (۱۳۸۶). **ژئوپلیتیک شیعه و نگرانی غرب از انقلاب اسلامی**. انتشارات قم: شعه شناسی.
- فولر، گراهام (۱۳۷۳). **قبله عالم، ژئوپولیتیک ایران**. ترجمه عباس مخبر. تهران: نشر مرکز.
- قربانی، سعید (۱۳۹۴). "آسیب های پیش روی فرهنگ ایثار و شهادت و راهکارهای صیانت از آن از منظر مقام معظم رهبری". **فصلنامه مهندسی فرهنگی**. سال ۱۰ (شماره ۸۵) پاییز. صص ۳۱-۴۹.
- کلاته، حسن (۱۳۸۸). **گفتمان جمهوری اسلامی در اندیشه امام خمینی**. تهران: مرکز اسناد انقلاب اسلامی.
- مسعودنیا، حسین؛ علی حسینی، علی؛ محمدی فر، نجات (۱۳۹۳). "نقش فرهنگ سیاسی شیعه در میزان قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران". **فصلنامه مطالعات راهبردی بسیج**. سال ۱۷ (شماره ۶۳)، تابستان. صص ۲۸-۵۱.
- مظفری، آیت (۱۳۸۶). **شیعه و جهان فردا**. قم: زمزم هدایت.
- نای، جوزف اس (۱۳۸۹). **قدرت نرم، ابزارهای موفقیت در سیاست بین الملل**. ترجمه سید محسن روحانی و مهدی ذوالفقاری. تهران: دانشگاه امام صادق (ع).
- یاسری، ابوذر (۱۳۸۷). **رژیم اسرائیل و جمهوری اسلامی ایران، تعارض هویت و منافع ملی**. تهران: پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات.

-Axworthy, Michel (2016). **Revolutionary Iran, a History of The Islamic Republic**. London: Oxford University Press.

-Demirci, Suleyman (2013). "The Iranian Revolution and Shia Islam: The Role of Islam in the Iranian Revolution". **International Journal of History**. Vol 5, Issue 3: 37- 48 .